

fyldestgjøre det eneste Tilfælde, hvori jeg kan erkjende, at der er en paatrængende Nødvendighed tilstede, hvilket Tilfælde ikke taber denne sin Charakter derved, at det er fremkaldt ved Regjeringens, vel ikke det nuværende Ministeriums, men dog ved Regjeringens egen Feil. Der vilde da tillige været aabnet en Mulighed for, at man, hvis en saadan Trang skulde vise sig paa andre Steder — og jeg skal bemærke, at Biskop Kierkegaard i den af ham som Biskop afgivne Erklæring, selv kun nævner muligvis nogle i det sydlige Sjælland og maastee paa Mors — tillige kunde afhjælpe den. Dette vilde have været at give Forholdenes Logik, hvad deres er; men, naar man gaar hen og gør dette, ikke blot uden Kirkeforsatning, men endogsaa forinden det Surrogat for kirkelig Overveielse foreligger, der skulde tilvejebringes gennem den paatænkte Kirkecommission, saa forsynder man sig mod den Logik, som dog virkelig ikke endnu er affat, fordi man stundom kommer til at høre sig for Forholdenes Logik. Jeg maa saaledes for mit Vedkommende tage den Reservation, at de, der stemme mod det foreliggende Lovforslag, kunne være fuldstændigt gennemtrængte af den Overbeviisning, at de netop derved hævde Kirkens Frihed, Kirkesamfundets Frihed.

Jeg forbeholdt mig ved Slutningen af 1ste Behandling at komme tilbage til de politiske Betragtninger, som muligt kunde faae Indflydelse paa Sagens Afgjørelse, men jeg havde egentligt nu betænt at ladet det fare; thi dette Spørgsmaal, der for mig havde en ikke ringe Betydning overfor Biskop Kierkegaard, har ved hans Afrædelse tabt denne Betydning. Naar jeg her taler om en Fraværende, da er det, fordi jeg ikke har Andet at sige om ham, end hvad der er Godt. Det var temmelig fast min Beslutning i sin Tid, at jeg tilsidst vilde høre mig i denne Sag, naagtet jeg troede, at det var ulogisk, og at det var uforstandigt, at Biskop Kierkegaard havde undladt at udføre sin egen Tanke, som vi nu hende den gennem hans Erklæring, at forelægge for den paatænkte Kirkecommission alle de herhenhørende Sager, der i Præmisserne til Biskop Kierkegaards eget Lovudkast, til hvilke den ærede Conseilspræsident

jo selv har henvilst os, af ham stærkt være accentuerede som Noget, der maatte betragtes som en Heelhed, som Dele af et Hele, som Noget, der skulde og maatte gennemgaae en Overveielse af Mange, idet ingen Mand kunde tiltroe sig med Hensyn til dertil alene at tage Initiativet til, hvad der maatte være at gjøre. Disse Citater ere naturligvis ikke ordrette, men de findes dog med det her angivne Indhold ikke i hans Erklæring som Biskop, men i Motiverne til selve det Lovudkast, som han forelagde. Hvis han havde håndlet i fuldkommen Overensstemmelse med sine egne Ord, altsaa ikke havde høiet sig for „Forholdenes Logik“, saa vilde han have tiltraadt sit Embede med Udnævnelse af en Kirkecommission og Tilkjendgivelsen af det Program, som den skulde have at behandle — thi Navnet „Kirkecommission“, der er kastet ud, som om der var en Trolddomsmagt i dette Ord, er nemlig vel at mærke kun en tom Lyd, til man faaer de to Ting: dens Sammensætning og dens Program. Og han vilde saa sikkert i dens Program have optaget som det første Punkt det, der ved Omstændighederne netop var blevet det meest fremtræbende, det, der nu her foreligger som et særligt Lovforslag. Han kunde da med god Lyde have henvilst alle Utaalmodige til den Tid, da Sagen var bleven behandlet i Commissionen. Naar man nu muligt vil sige, at en saadan Behandling af Sagen jo dog har fundet Sted, saa maa jeg for det Første tilstaae, at skjøndt jeg aldrig har haft Ord for at være nogen stor Entusiast for Geistligheden, saa er det dog en Behandling, der overgaaer alt muligt, hvad man kunde tænke sig, at det skulde træde istedetfor en Betænkning, der var indhentet fra den, hvad en eller anden Minister — jeg hørte jo i gaar og saa den ærede Conseilspræsident, hvilket glædede mig — har gennemlæst, men hvad der ikke fremlægges for Rigsdagen, og hvad der ikke med et Ord nævnes i selve Præmisserne til Lovforslaget. Det er virkelig en Behandling, som det gjør mig ondt, at Geistligheden har maattet finde sig i. Men at dernæst det, der er fremkommet, i alt Fald ikke kan træde istedetfor en Udtalelse fra Kirkens Side, fremgaaer dog af alle mulige Forhold og navnlig ogsaa